

Sosyal-Demokrasinin Savunduğu Hâliyle

Devlet, Siyaset ve Demokrasi...

«24 Şubat 1848 yeni bir tarihsel dönemin şafağı oldu...
Bundan böyle genel oy hakkında söz etmek,
bir uzlaşma haykırışı olacaktır.»
F. Lassalle, “İşçi Programı”ⁱ

Devrimin programı değişmez. Karşı-devriminki de. Devrimci proletarya, devlete ve siyasete yönelik açık, ayan beyan ve bilinçli karşıtlığıyla tarihsel olarak belirlendiği ölçüde, karşı-devrimin programı da o ölçüde devletin ve siyasetin uzlaşmaz savunusunu koyar ortaya. Karşı-devrimin amacı, bütün toplumsal uzlaşmazlıkları devletin ve siyasetin içinde demokratik biçimde eritmeye ve devlet, “sosyalizmi kurma” da dâhil “her derde deva” basit bir araçmışçasına onun kullanımına doğru yönlendirmek, itmektir.

Bu makalede,ⁱⁱ reformizmden ve uluslararası merkezcilikten yapılan ıralayıcı parçalar, devlet ve siyaset konusunda mücadele ettiğimiz tavırları ifade eden parçalar aktaracağız. Yapacağımız alıntıların açıklama gerektirmediklerini düşündüğümüz ölçüde kısa birkaç yorumla yetindik sadece.

Aşağıda sunduğumuz parçalar, 1914’ten 1923’e kadar uzanan savaş ve devrim dalgasından önceki döneme ait reformculuğun ve uluslararası merkeziliğin en ünlü ve en bilinen temsilcilerinin ikisinin yazılarından seçtik: Bernstein ve Kautski’den söz edeceğiz...

Bugün var olan kimi şahsiyetlerle olan tüm benzerlikler, hiç de rastlantısal değildir. Ve eğer okuyucu, aktarılan bu parçalarda şu ya da bu reformist şahsı görüyorsa, bu, tesadüfî değildir. Oportünizm ve revizyonizm gibi merkezilik de bugün hâlâ gündemde ve biz, – kendilerini böyle adlandırsalar da adlandırmassalar da – bütün sosyal-demokratlarınⁱⁱⁱ manevî babalarının karşısında bulunmaktayız bu noktada.

Bu yazarlardan her birinin metinlerini, mümkün olduğunca zaman dizinsel bir sıralama içinde sunduk. Ayrıca burada yapılacak aktarmalarda **kalın** olarak verilen pasajların, tersi belirtilmedikçe “*Communisme*” tarafından yapıldığını da belirtmek isteriz.

Klâsik Reformculuk: Edouard Bernstein...

Bernstein’in klâsik reformculuğun, revizyonizmin ve oportünizmin temsilcisi olduğu kuşku götürmez. Bu özelliğiyle ilerlemeyi, demokrasiyi, kapitalizmin gelişmesini ve devletini sosyalizm yönünde atılan “doğal” adımlarmış gibi sunarak sistemli bir tarzda onların övgüsünü yapar...

*«İşçi sınıfına nüfuz etmiş olan çağdaş demokrasi, daha önce de gördüğümüz gibi, devlet ve topluluk üzerinde doğrudan ve dolaylı giderek artan bir etki kazanmakta. Bu etki ne kadar güçlüyse, işletme yönetiminin ilkeleri de o ölçüde demokrasi yönünde değişir. Ayrıcalıklı azınlığın çıkarları, durmadan daha çok kamu çıkarlarına bağlanır. (...) Bu gelişmenin “devlet kapitalizmi” veya “topluluk kapitalizmi” terimleriyle ıralanacağını kaçamaksız biçimde iddia etmek, zorunlu olarak onun tarihsel öneminin bütün anlayışlarına kapalı kalmaktır. Gerçekte böylesi bir gelişme, **üretim araçlarının ve fazlalığının** anamalcılar tarafından sahiplenilmesine, kapitalist iktisadî sistemin asıl belirleyici görünümü olan bir sahiplenmeye*

karşı **anti-kapitalist** bir yönelim içindedir kesinlikle. (...) Ve bunun kadar zararlı olan, birbirinden çok farklı devletlerin var olduğunun göz ardı edilmesidir: devletin topluluğun üzerinde bir organ olduğu ve neredeyse tamamen bağımsız bir biçimde ona karşı çıktığı ülkelerdeki devlet kurumu, devletin topluma bağlı olduğu ve bu toplumun da yüksek düzeyde demokratikleştiği ülkelerdeki devlet kurumuyla karıştırılır.» E. Bernstein, “Ütopycılık ve Seçmecilik Üzerine Genel Gözlemler”, 1896, a.ç. Bernstein.

Burjuva iktisat, ekonominin toplumsal ve tarihsel ulamlarını ideolojik olarak benimseyip kendine mal eder. Aynı şekilde revizyonizm de, devlet dâhil siyasetin bütün toplumsal ve tarihsel ulamlarını doğallaştırıp sahiplenir. Bu, bu ulamı [siyaseti dolayısıyla devleti] ölümsüz gibi göstermenin en iyi yoludur...

«İşlevlerin farklılaşmasına yol açan evrim, ekonominin farklılaşmasıyla birlikte kaçınılmaz olarak – hayvanlar âlemindekiyle aynı biçimde – iskeletin gelişmesine neden olur: mevcut hâliyle toplumsal çıkarları temsil eden idarî bir vücudun oluşması zorunlu hâle gelir. İçinde bulunduğumuz dönemde ve bugün hâlâ, bu gövde **devlettir**.» E. Bernstein, “Sürenin ve Çokluğun Siyasî ve Toplumsal Anlamı”, 1896–97.

Klâsik [geleneksel] reformizm, kapitalizmin bir dizi ılımlı ve demokratik değişiklikler bütünüyle özdeşleştirdiği “sosyalizm”i açık açık savunmasıyla ıralanır...

«Sosyalizmin gerçekleştirilmesinden kesinlikle komünist biçimde düzenlenmiş bir toplumun örgütlenmesini anlıyorsak şayet, o zaman bu toplumun – bana göre – çok uzak olduğunu kabul etmekte hiçbir mahzur görmüyorum. Buna karşın kuşağımızın her hâlükârda olgularda, eğer ileriye doğru atılmış adımlar olarak kabul edilirse, pek çok başarı yaşayacağına kesinkes inanmış bulunuyorum. Toplumsal görevler çemberinin yani bireyin toplum karşısındaki görev ve hakları ile toplumun bireylere yönelik mecburiyetlerinin sürekli büyümesi, toplumun iktisadî yaşam üzerindeki denetleme hakkının (ulus veya devlet düzeyinde örgütlenmiş denetleme hakkının) genişlemesi, yerel idarelerin, bucakların ve taşranın demokratik idarî özerkliğinin gelişmesi, bu tür birliklerin işlevlerinin genişlemesi... bütün bunlar, sosyalizme ya da – isterseniz – **sosyalizmin gerçekleşmesine** yönelen bir gelişme ifade ediyor benim için. Bu gelişme, iktisadî işletmelerin özel yönetimden kamusal yönetime geçişin eşliğinde olacaktır hâliyle, ama bu geçiş, ancak çok yavaş biçimde gerçekleşecektir. Ciddî uyum nedenleri, bu anlamda bir ılımlılığı dayatmakta. (...) İyi düzenlenmiş bir imalâtçılık yasında, bir öbek fabrikanın tümüyle devletleştirilmesinden daha fazla **sosyalizm** olabilir. “Sosyalizmin amacı”ndan genel olarak anlaşılanın, benim için pek az anlamlı ve yararlı olduğunu açıkça kabul ediyorum. **Bu amaç, her ne olursa olsun, benim için hiçbir şey ifade etmiyor, buna karşın ilerleme** [hareket, gelişme] **her şeydir**. Ve bundan, toplumun genel gelişmesi [hareketi, ilerlemesi] yani toplumsal ilerleme kadar siyasî ve iktisadî canlılığı [çalkantıları] ve bu kongreyi gerçekleştirmiş olan örgütü de anlıyorum.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1889.

Sergilememizi sürdürmek amacıyla sosyal-demokrasinin tarihsel programının devlet konusunda yaptığı eşi benzeri bulunmaz sentez (geçerken söylemiş olalım: kapitalizmin, ulusalcılığın, ırkçılığın ve emperyalizmin savunulmaları arasında var olan programsal birliği açıkça ortaya koyan bir sentez) işte şöyle:

«Uzun vadeli bir görev olan ve de onun (sosyal-demokrasinin) yapmak zorunda olduğu şey, işçi sınıfını siyasî olarak hazırlayıp örgütlemek ve onu devletin **içinde** [verilecek olan] mücadeleye ve demokrasiye yönelik olarak biçimlendirmektir. Ve bu, işçi sınıfını eğitmeye ve **devleti demokrasi yönünde değiştirmeye** elveren bütün reformlarla birlikte olacaktır. Sömürgeci siyaset ve yeni pazarların fethi sorununa gelince... O, kendi ilkelerine saygılı olmak

amacıyla, bütün sömürgeci şovenliğe, genel olarak tüm şovenizme karşı çıkmak, ama yine de ulusal hakların bütün talep ve övgülerini ayırt etmeksizin şovenizmle suçlayarak ulusal bilincin tümüyle yasaklanmasının aşırı karşıtlığına düşmeksizin karşı çıkmak zorundadır. Sosyal-demokrasi, ilkel ve yabanıl halklara yönelik tecavüzlere ve onların yağmalanmasına karşı çıkacaktır, ama onların uygarlaştırıcı kurumlar dünyasına sokulmalarını ilgilendiren bütün karşı çıkışları yersiz olarak yargılayacak, pazarların gelişmesine karşı sistemli biçimde sürdürülen tüm mücadelelerden vazgeçecektir. Pazarların ve uluslararası ticarî ilişkilerin büyümesi, toplumsal gelişmenin en güçlü kaldırıcılarından biri hâline geldi; bu büyüme, üretim ilişkilerinin olağanüstü biçimde gelişmesini kolaylaştırdı ve ulusların zenginliklerinin artış unsuru olarak kabul gördü. Birlikler oluşturma haklarının, etkin koruma yasalarının ve siyasî genel oy hakkının, işçileri bu gelişmeden giderek artan bir pay almada güvenecekleri koşullara getirdikleri andan itibaren işçiler de bu artışa ilgi gösterdiler. Toplum ne kadar zenginse, sosyalist uygulamalar da o ölçüde kolay ve kesindir. Şu son söylenen dikkate alınrsa, değişik ülkelerin sosyalistlerinin sömürgecilik sorunundaki tavırları çok farklı olacaktır: bu tavır, benzer bir siyaset sürdürmek isteyen ülkelerin koşullarına ve kurumlarına bağlıdır; bu tavır, uzantı sömürgelerin doğasına ve sömürgeler edinip onları yöneten söz konusu ülkenin davranış biçimine bağlıdır.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

“Sosyalist” bakış açısından kendi burjuvazisinin ırkçı ve emperyalist çıkarlarını savunma konusunda olsun, hazırlanmakta olan kapitalist savaşa, gerçekleşmesi “Birinci Dünya Savaşı” adını alacak olan kapitalist savaşa katılması için proletaryaya – hem de kendi çıkarları adına! – yapılan çağrılar konusunda olsun... doğrusu daha açık olmak zor.

* * *

Marx ve Engels, sosyal-demokrasinin karşı-devrimci siyasetine yönelttikleri sert eleştirileri saklı tutma kararını aldılar (eleştirilerini yalnızca özel ilişkileri çerçevesinde yaptılar), ayrıca daha önce yaptıkları tehditlere rağmen bu örgütle olan ilişkilerini alenen kesmeyi de reddettiler. Marx’ın ölümünden sonra Engels’in sosyal-demokrasinin teori ve pratiğine hemen tamamen teslim oluşuyla ağırlaşmış olan bu zararlı tavır, düşmanlarımız tarafından sonuna kadar kullanılacaktı...

«Engels, “Sınıf Mücadeleleri”nin önsözünde [Marx’ın “Fransa’da Sınıf Savaşları”na yazdığı 6 Mart 1895 tarihli önsözde] **genel oy hakkının ve parlâmenter etkinliklerin üstünlüklerini, emekçiler için kurtuluş araçları olarak daha önce görülmemiş bir kararlılıkla gözler önüne serdiğinde ve siyasî iktidarın “devrimci hükümet darbeleri”yle ele geçirilmesi düşüncesini kesin biçimde terk ettiğinde... bu türden düşüncelerin kafasında daha önceden yer ettiği kuvvetle muhtemel.**» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

* * *

Demokrasinin sosyalizme doğru ilerlemenin eşanlamlısı olarak savunulması, sosyal-demokrat kuramın temsil ettiği sermayenin işçilere yönelik bu siyasetinin ana belirleyenisidir...

«**Demokrasi, bir araç ve amaçtır aynı zamanda: sosyalizm için bir mücadele aracı ve sosyalizmin gerçekleşme biçimi.** (...) Demokrasinin ilkesi, sınıf hâkimiyetini yok etmektir.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

Seçimlerin gerçekte ne olduğunu teşhir eden devrimci propagandaya karşı düşmanlarımızın cevabı da şöyle...

«Demokraside seçme hakkı, oyunu kullanan kişiden gizil olarak kamu işlerine katılan bir ferdi yaratır ve bu gizil katılım da zamanla fiilî bir katılım olarak çıkacaktır ortaya. Sayıca ve kafaca güçlenmemiş bir işçi sınıfı için seçme hakkı, kendi “cellat”ını seçme hakkı olarak görülebilir uzun zaman, fakat bu sınıf sayıca ve kafaca geliştikçe seçme hakkı da halk temsilcilerinin, patronların gerçekten halkın bendelerine dönüşmeleri için bir araç hâline gelir.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

Sosyal-demokrasi, merkeziler ne derse desin,^{iv} “toplumsal dönüşüm”ün genel oy hakkında başka bir aracını düşünmedi, tasarlamadı...

«Sosyal-demokrasinin bu süreci desteklemek için, öğretinin bakış açısından bile, **genel oy hakkının ve demokrasinin alanına** tereddütsüz yerleşmekten daha iyi yolu yoktur. Sosyal-demokrasi, pratik olarak yani uygulamalarında bunu **hep yaptı**; yazın alanındaki [bazı] temsilcilerinin, geçmişte kimi zaman bunu istememiş olmalarına rağmen ve bugün bile istemiyor olmalarına karşın, bunu demeçlerinde açığa vurmuyorlar.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

Bernstein’da rahatsız edici olan, bu türden bir gerçeğin itirafı ve sosyal-demokrasinin koruyup sürdürdüğü formüllerin ve beyanatların terk edilmesi için yaptığı çağrılardır; sözgelimi Bernstein’a göre “eski bir uzlaşma” olan devrim ya da proletarya diktatörlüğü için yapılan çağrıların terk edilmesidir. Ne var ki toplumsal değişimin bir aracı sıfatıyla genel oy hakkının savunulması, kaçınılmaz olarak proletarya diktatörlüğünü inkâr etmeye de götürecektir...

«Özel mülkiyet ayrıcalığının rekabet olmaksızın Avrupa’da hâkim olduğu bir dönemde dile getirilmiş – ve bu yüzden hem izah edilebilir hem de haklılanabilmiş olan, ama bugün bir **tavizden** başka anlama gelmeyen – ifadeler, sanki hareketin ilerleyişi, gerçekleşebilecek olanın ve acilen yapılması gerekenin apaçık bilincine değil de bu ifadelere bağlıymışçasına pek saygılı bir korkuyla ele alınmışlardı. **Sosyal-demokrasi temsilcilerinin** her tarafta **hemen tamamen parlâmenter etkinliklerin**, nispi temsillerin ve genel yasamanın **alanında yer aldıkları**, her şeyin diktatörlüğe karşı olduğu bir dönemde proletarya diktatörlüğü ifadesine sarılmanın bir anlamı var mı? Bu söylem, bugün onu gerçeklikle uzlaştırmanın yegâne olanağının “diktatörlük” terimini gerçek anlamından kurtarmaktan ve ona daha ılımlı bir içerik atfetmekten ibaret olacak biçimde kendiliğinden yaşayıp geldi. Sosyal-demokrasinin bütün kılışal etkinlikleri, şiddetli bir kopuş olmaksızın çağdaş toplumsal düzenden daha üst bir düzeye geçişi mümkün kılan ve garanti eden durumların ve koşulların yaratılması yolundalar.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

* * *

Bernstein, bir parti sırrını faş etmiş olmakla, sosyal-demokrasinin gerçekte ne olduğunu yani bir reform partisi olduğunu açığa vurmuş olmakla suçlanacak, ama savlarında ısrar edip onları yineleyecekti...

«Bebel, saldırılar hakkındaki demecinde, sosyal-demokrasinin siyasî bir şiddete arka çıkabileceğini ihsas eden imayı şiddetle reddetti ve partinin tüm gazeteleri, en küçük bir protestoda bile bulunmaksızın bu demeci coşkuyla karşıladı. Kautski, “Tarım Sorunu”nda, sosyal-demokrasinin – baştan sona demokratik ilkeler olan – bir dizi tarımsal reform prensibini ayrıntılı biçimde açıkladı ve Brandebourg’da onaylanmış olan yerel yönetimler programı da bir demokratik reform programıdır. Partimiz Reichstag’da, uransal erincin istikrar araçları olan sınaî hakemlik encümenlerinin gücünün arttırılmasını ve zorunlu kılınmasını istemekte. Bütün bildirilerimizde bir reform havası var. Clara Zetkin’e göre “bernşayntıcılığa” ölümcül bir darbenin vurulduğu Stuttgart’ta bile, sosyal-demokratların

kongresinden hemen sonra, belediye meclisi seçimleri için burjuva demokrasisiyle bir seçim anlaşması imzalandı ve bu örnek Württemberg eyaletinin diğer kentlerinde de izlendi. Sendikal harekette, sendikalar birbiri ardı sıra işsizlere yardıma soyundular (ki bu da, basit bir sendikal birliğin terk edilmesi anlamına gelir) ve de hepsi, eşit sayıda işveren ve emekçiden oluşan iş bulma ve işe yerleştirme kurumlarından yana olduklarını açıkladı. Hamburg ve Elberfeld gibi bazı önemli parti merkezleri, sosyalistler ve sendikalar, tüketim kooperatifleri kurmaya hazırlanıyorlar aynı şekilde. Her tarafta **reformlar** için, toplumsal ilerleme için, demokrasinin fethi için mücadele ediyoruz; her yerde günlük sorunların özelliklerini inceliyor ve toplumumuzun gelişmesine sosyalizm yönünde bir itiş vermek için dayanak noktaları ve etkili araçlar arıyoruz. Bir yıl önce yazdıklarım, tastamam bunlardı ve bunların tek bir kelimesini olsun değiştirmeye beni zorlayabilecek hiçbir neden görmüyorum.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

Bernstein, sosyal-demokrasinin devrime karşıtlığını ifade eden bu gerçek adına, onları en fazla korkutan o heyulâyı yani kapitalizmin felâketli bir çöküşünün ve devrimci çözümün bayrağını sallayarak partili yoldaşlarının yüreğine dehşet salmada da tereddüt etmeyecekti...

«Böylesi bir gelişme ne işçi sınıfını ilgilendirebilir ne de sosyal-demokrasinin rakipleri için istenebilir bir şey gibi görülebilir. Ayrıca bu sonuncular, mevcut toplumsal sistemin bengi olmadığına ama değişim yasalarına bağlı olduğuna ve de yol açacağı bütün korkunç yıkımlarıyla birlikte felâketli bir gelişmeden, şayet üretim ve değişim ilişkilerinin değişimiyle birlikte – siyasî haklar da dâhil – sınıfların gelişmesinin değişimi de dikkate alınrsa ancak, kaçınılabileceğine çoktandır inanmış durumdadır. Eğer sosyal-demokrasi, **artık köhnemiş bir lâfûgüzaftan kurtulma** cesaretine ve de bugün gerçekte **ne olduğunu** yani **toplumsal reformların demokratik bir partisi olduğunu** göstermek arzusuna sahipse... etkisi de daha büyük olacaktır.» E. Bernstein, “Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri”, 1899.

Merkezcilik ya da Karl Kautski'nin Değişmez Tavırları...

Sosyal-demokrasinin solu, kuşku götürmez biçimde Bernstein'dan daha az samimidir. Merkeziler, reformculuklarını “siyasî ve toplumsal devrim”den söz ederek köktenci bir lâfûgüzaf arkasında saklayacak, ama yine de sosyal-demokrasinin *özünü* yani devlet savunusunu koruyup sürdürecektirler.

Bernstein'vâri reformizmi, proletaryanın radikal azınlığını sosyal-demokrasiden kopmaya itme ve böylece sosyal-demokrasinin onları kontrol etmek olan ilk görevini [asıl rolünü] elinden alma tehlikesi yüzünden eleştireceklerdi.

Kautski'nin devleti, siyaseti, burjuva egemenliğini (yani demokrasiyi) savunduğunda bunu hep dolaylı biçimde ve çoğu kez bir bahane altında ya da “devrimci” bir lâf ebeliği yardımıyla yapması, bu aynı sebepler yüzündendir.

İzleyen parçaları okurken, Kautski'nin Marx'ın en iyi öğrencisi ve revizyonizm karşısında ortodoks marksizmin gerçek savunucusu geçindiğini akılda tutmak önemlidir. Marx'ın bazı ülkelerde (örneğin İspanya'da) ve bazı dillerde ancak Kautski aracılığıyla tanınmış olduğunu da göz önünde tutmak gerekir. Marx'ın kendisini bir “marksist” olarak ilân etmemiş olmasına rağmen ortaya çıkan şu “marksizm”in ne mene bir şey olduğunu keşfederek çok sayıda devrimci ve komünistin bu “marksistler”den ayırt edilmek kaygısıyla neden kendilerini “anarşist”, “devrimci sosyalist”, “devrimci marksist” vb. sıfatlarla adlandırdıkları da bu durumda anlaşılabilir olacaktır.

Kautski'nin, henüz çok erken bir dönemde, parlâmentoların kalıcılığının yandaşı olarak ortaya çıkışını görelim önce:

«Halk tarafından kullanılan doğrudan yasama yetkisi, **parlâmentoyu** gereksiz kılmaz. (...) Bu doğrudan yasama yetkisinin, bir devletin yasama yetkisine karar vermesi kesinlikle olanaksızdır. (...) Çağdaş büyük **devletler** var olmaya devam ettikleri sürece, yetkenin büyük bölümü parlâmenterlere düşecektir.» K. Kautski, “Erfurt Programı”, 1891.

Kamuoyunda sürekli biçimde var olan devletle ülkeyi birbirine karıştırma yanılgısının “bu sosyalizm”e kasten sokuşturulduğunu da görebiliriz aynı zamanda. Söz konusu olan, hafiften gizlenmiş hâliyle, devletin sınıfsal niteliğinin yadsınması ve onun “ulus”un eşanlamlısı olarak gösterilmesidir.

Şu, Kautski’de bir değişmez hâline gelecektir: gerçekte burjuvaziye bağlı olanı bir cümlede yansıtmış gibi koymak ve sermayenin gücünü özekleştirme organlarını yansız, herkes tarafından kullanılabilir yapılanmalarını gibi göstermek. Bu, demokrasi için temel bir sorundur...

«(...) **parlâmentarizm** düşüncesi, burjuvazinin temsiliydi her şeyden önce (...) ve Rittinghausen’in doğrudan yasama projesini düşünüp hazırladığı dönemde (...) bir biçimde haklı gösterilebiliyordu en azından. Gerçekte söz konusu dönemle bugün arasında güçlü bir proleter itiş evresi yer alır. Genel oy hakkı hâkimiyeti koşullarında bile burjuvazinin egemenliğini güvence altına alan bu temsili sistemi desteklemek için kör olmak gerekiyor ve de onu devirmek için bu sistemden kopmak gerekiyordu o zamanlar. Gerçekten parlâmenter bir yönetimin, **burjuva diktatörlüğünün olduğu gibi proletarya diktatörlüğünün de bir aracı olabileceği, bugün açık artık.**» K. Kautski, “Parlâmentarizm ve Sosyalizm”, 1893.

Her ne kadar Kautski, bu dönemde “proletarya diktatörlüğü” terimini henüz alenen reddetmemişse de,^v onu burjuva demokrasisiyle hatta bu demokrasinin cumhuriyet biçimiyle bir tutarak devrimci içeriğini açıkça tasfiye etmeye çalışır...

«(...) **proletarya diktatörlüğü, (...) çoğunluğun** mutabakatından kaynaklanan güç ve yetkiyle karşı-devrimci faaliyeti ezmek ve toplumsal ilişkileri değiştirmek için **demokratik özgürlükler dâhilinde** proletaryanın sınıf gücünü kullanmasıdır.» K. Kautski, “E. Bernstein ve Alman Sosyal-Demokrasisi”, 1899.

Kautski “iktisadiyatçılığa” [ekonomisizme] karşı çıkar ve burjuva devletin içinde iktidarın ele geçirilmesine kadar uzanan demokrasinin fethi için yürütülen mücadelenin “politikleştirilmesi”nin, siyasî hakların savunucusu olarak çıkar ortaya. Böylece – Bernstein’ın tescilli yandaşı – Woltmann’a karşı Erfurt programını ve “bütün sınıf mücadeleleri siyasî bir mücadeledir” diyen şu eski harciâlem tümcenin siyasacı [politist] yorumunu ne pahasına olursa olsun savunacaktır...

«Kapitalist sömürüye karşı yürütülen sınıf mücadelesi, zorunlu olarak siyasî bir mücadeledir. İşçi sınıfı, **siyasî haklar** olmaksızın ne iktisadî savaşını yürütebilir ne de iktisadî örgütlenmesini geliştirebilir.»

Ve Kautski, Woltmann’ı gülünçleştirerek açıkça bu perspektifi savunur:

«Devletten siyasî haklar istemenin çok safça olduğunu kabul ediyoruz; ama Woltmann, devletten ve onun organları olan hükümetten ve parlâmentodan değilse eğer, bu hakları kimden isteyebileceğimizi bize söylemeyi maalesef unuttur. Belçikalı dostlarımız, geçen yıl, bir tüketim kooperatifinden değil de hükümetten ve parlâmentodan genel oy hakkı istemek için bir kez daha yeterince saflık etmişlerdi.» K. Kautski, “E. Bernstein ve Alman Sosyal-Demokrasisi”, 1899.

İktisadiyatçı reformizm, böylece siyasacı reformizmin karşısına koyulur. Klâsik reformistler için bütün işçisel güçleri iktisadî gelişmenin emrine amade kılmak gerekiyorsa eğer, siyasacı reformistler için de bu güçleri devletin fethine kadar uzanan siyasî hakların hizmetine koymak gerekecektir...

«**Siyasî hakları** ele geçirmek için işçi sınıfının kullanmış olduğu, kullandığı ve kullanacağı güçler işte bunlar. İşçi sınıfının iktisadî örgütlenmesini geliştirmek ve böylece gücünü durmadan arttırmak amacıyla siyasî hakları kullanması, tamamen doğaldır. Zengin tüketim kooperatiflerine, çok sayıda matbaaya, yüksek tirajlı gazetelere sahip ve güçlü biçimde sendikalarda örgütlenmiş bir proletaryanın, seçimlerde ve parlâmentoda tüm bu savaşım araçlarından mahrum bir proletaryanın elde edebileceklerinden çok farklı sonuçlar elde edebileceğini hiç kimse inkâr etmiyor. Fakat proletaryanın asıl iktisadî gücü, iktisadî gelişme tarafından kendiliğinden yaratılmış olan gücüdür. Ve sınıf mücadelesinin en üst biçimi, tüm diğer mücadelelere damgasını vurandır; yalıtık iktisadî örgütlenmeler arasındaki mücadeleler değil, ama toplumsal örgütlenmelerin en güçlüsünün yani **devletin ele geçirilmesi** için proletarya cemaati tarafından desteklenen mücadeledir: siyasî mücadeledir... belirleyici olan odur.» K. Kautski, “E. Bernstein ve Alman Sosyal-Demokrasisi”, 1899.

Söz konusu olan asla ve asla devleti yıkmak değildir (o zaman bu “marksistler”, “Anarşizm, anarşizm!” diye bağırırlardı), ama *devlet iktidarını ele geçirmek, dizginleri ele almak, dümeni zapt etmektir* kesinlikle. Ve “devlet iktidarının sosyalistler tarafından alınması” söz olduğun da bile, devletin özü değişmeden kalır. Devletin tarafsızlığı, tüm anlayışların anahtarıdır...

«Yarın bir gün ola ki ani bir siyasî kasırga sayesinde iktidar elde edilirse, Sosyalist Parti'nin iktidarda kalabileceğinin hiçbir güvencesine sahip olmadığımız doğrudur. 17. yüzyıl ingiliz devrimi esnasında ve Fransız Devrimi sırasında demokratik sınıfların başına geldiği gibi, er geç devletin dizginlerinin ellerimizden kaçacağı ya da zorla alınmış olacağı kuşkusuz. Böylesine vakitsiz gelen zaferle karşı koruyucu bir çare var mı? Tek bir çözüm var: Sosyalist Parti'yi feshetmek. Bir parti, eğer varsa, mücadele etmek zorundadır; mücadele etmek de, zafer uğruna savaşmak anlamına gelir. Ve zafer için savaşan bu parti, galebe çalma olanağını da her an hesaba almak zorundadır. İktidarın ellerimizden kaçmayacağından (vakitsiz gelmiş bir zafer yüzünden değil) emin olmak istiyorsak eğer, yapılacak tek bir şey var... gidip yatmak.» K. Kautski, “E. Bernstein ve Alman Sosyal-Demokrasisi”, 1899.

Ama merkezçilik, bu toplumsal barış döneminde klâsik reformculuğa karşı başkaldırma ihtiyacı duymaz. Kautski'deki “siyasî iktidarın alınması” ya da “toplumsal devrim” gibi zikirlerin, sosyal-demokrasinin karakteri konusunda polisi (ve bütün burjuvaziyi) sakinleştirmeye yönelik ifadelerin eşliğinde, böylece başka toplumcu uzlaştırıcılar [pasifistler] tarafından daha önce verilmiş olan eski güvenceleri yineleyen ifadelerin eşliğinde bulunmaları bu yüzdendir...

«Doğal olarak burada söz konusu olan, polisin bu sözcüğe yüklediği anlamda yani silâhlı bir kalkışma anlamında devrim değildir. Siyasî bir partinin, emrinde daha emin ve daha az korkunç başka araçlar varken kendini ilke olarak ayaklanmadan yana ilân etmesi saçma olacaktır. Sosyalist Parti, ilke olarak, hiçbir zaman bu anlamda bir devrimci olmadı; günün birinde siyasî iktidarı elde ettiğinde, bu iktidarı yalnızca bugünkü toplumsal düzenin üzerinde temellendiği üretim biçimini yıkmak amacıyla kullanabileceğinin bilincinde olması anlamında devrimcidir. Bu beylik sözleri tekrar etmekten utanıyorum doğrusu, lâkin Bernstein, ona göre olası felâketler üzerinde temellenen taktiğimize karşı yürüttüğü polemikle kulaklarımızı patlattığında, bunu yapmak mecburiyetinde olduğumu görüyorum.» K. Kautski, “E. Bernstein ve Alman Sosyal-Demokrasisi”, 1899.

Ne var ki merkezcilik, yakın bir devrimci dalga karşısında daha köktenci görüldüğünde bile, sanki devlet, bir kez *ele geçirildikten* sonra proletarya tarafından kullanılabilir bir araç, yansız bir örgütmüşçesine gene devleti savunur...

«**Devlet bir araçtır**, sınıfsal egemenliğin en müthiş aracı. Ve proletaryanın çabalarının yöneldiği toplumsal devrim de, proletarya iktidarı **ele geçirmediği** sürece tamamlanamayacaktır. (...) Farklı bütün özel eylem koşullarını bir araya getirmek, birbirleriyle uyumlu kılmak, (...) siyasî iktidarın **ele geçirilmesiyle** nihaî büyük mücadelelerde doruğuna varacak ve ulaşmaya çalıştığı tasarının bilinci içinde olan sosyalist partiye düşer. “Komünist Parti Manifestosu”nda ortaya koyulmuş ve bugün bütün ülkelerin sosyalist partileri tarafından kabul gören anlayış, bu işte. Günümüzün uluslararası sosyalizmi, bu anlayışa dayanmaktadır.

Ama bütün susturma çabalarına karşı proletaryanın azamî ölçüde direnmesi yeterli olmayacaktır. **Bu siyasî aracı** sürekli biçimde **sınıf çıkarlarının hizmetine** koymasına elveren kurumların değişimini zorla kabul ettirmeye ulaşamazsa şayet, durumu her seferinde daha da kabul edilmez bir hâl alacaktır.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

Kautski'nin yandaşı olduğunu söylediği siyasî devrim de, “devlet **içindeki** güçlerin etkili bir yer değiştirmesi” olarak tanımlanır (Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909) ve proletarya, uzlaşmaz bir sınıf olarak değil, ama devlet ve onun örgütlerinde içkin bir sınıfmış gibi düşünülür...

«[Böylece] Proletarya, devlet **içinde** ve **devlet iktidarının** dayandığı ordu **içinde** en kalabalık sınıf hâline gelir.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

Asıl saplantı, devrimci gücün devletin içine doğru yöneltilmesi olarak durmaktadır...

«Bu yüzden proletaryanın güçleri, mücadele ateşi içinde çok büyük ölçüde geliyecektir; proletarya, eğer **devletin içinde** hâkim bir konuma yerleşmeyi başaramazsa, galip olarak çıkamayacak, daha önce belirtilmiş olan amacına yani demokrasiye ve militarizmin ortadan kaldırılmasına ulaşamayacaktır. (...) Proletarya **devlet siyasetini yönetme** gücüne sahip oluncaya kadar, emperyalist siyasete son verip onun yerine sosyalizmi geçirenceye kadar silâhlanma çılgınlığı da durmadan artacaktır.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

Böylece merkezcilik, devlet içinde çalışmanın ve onun organlarını güçlendirmenin sarsılmaz yandaşı olarak çıkar ortaya...

«Bunlar yalnızca **sendikaların** başarıları değil, ama proletaryadaki güç duygusunun yani kendi gücünü hissetmesini kuvvetli biçimde coşturan **parlâmentoların içinde ve çevresinde** giriştiği muzafferane mücadelelerdir aynı zamanda.

Sosyalist partinin birbirini izleyen **seçim** zaferleri, proletaryaya böylesi bir güç duygusunu veren ve tüm direnişleri imkânsız kılacak derecede düşmanlarını yıldırان korku budur; kamu güçleri bir kez iktidarsız kılındıktan sonra, güçleri bu devletin **içinde** tamamen çözecek olan korku budur.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

Genel olarak bütün devrimci kitle eylemlerine yönelik karşıtlığını açıkça ifade eden geleneksel reformizmin aksine merkezcilik, bu aynı karşıtlığı “düşmana bahane sağlamamak” gibisinden gerekçeler altında saklar. Devrimci bir azınlığın tüm eylemleri, bugün bile “kısırtıcılık” diye yargılanıp kınanır ve çağdaş sol burjuvalar tarafından “sağ”a hizmet etmekle suçlanırlar...

«Proletaryanın içinde bulunduğu siyasî durum, yapabildiği sürece daha önce söylenmiş olan yasal yöntemlerin özel kullanımlarından yararlanmaya çalışmasını öngörmemize izin veriyor. Bu eğilime karşı çıkılması tehlikesi, kaynağını özellikle egemen sınıfların öfkesinde bulur. Devlet adamları, yalnızca yönetici sınıf tarafından değil üstelik ilgisiz yığınlar

tarafından da ortaya koyulan bu öfke krizini, eğer mümkünse, genellikle tercih ederler; bu öfkenin sosyalist partinin direnme gücüne sahip olmasından önce patlamasını görmeyi isterler. Bu, sosyalistlerin zaferini en azından birkaç yıl geriye atmak için onlara kalan son çaredir. (...) Sosyalist partinin bu umutsuzluk siyasetini kabul etmesi için hiçbir nedenin olmaması bu yüzdendir; [tersine] o, bu krizin, proletaryanın ona karşı başka araçlara ihtiyaç duymaksızın savaşmada ve hâkim olmada ancak yeterince güçlü olduğu zaman patlaması ereğiyle, şayet kaçınılmaz hâle gelmişse, onu mümkün merteye geciktirecek biçimde davranmanın bütün nedenlerine sahiptir; bu şekilde davrandığında, bu öfke krizi sonuncu kriz olacak ve yol açacağı zararlar, sıkıntılar da mümkün en düşük düzeyde kalacaktır. O hâlde sosyalist parti, yönetici sınıfların gereksiz yere kışkırtılmaları anlamına gelebilecek her şeyden, burjuvalar ve yârenleri arasında – sonuçlarına sosyalistlerin katlanacağı – caniyâne kudurganlık selini yeniden canlandırmamak için onların devlet adamlarına bahane verebilecek her şeyden kaçınmak hatta buna karşı **savaşmak** zorundadır. Eğer **devrimleri hazırlamanın imkânsız olduğunu** açıkça söylüyorsak, şayet **bir devrimi kışkırtmayı istemenin anlamsız hatta zararlı olduğunu** düşünüyorsak ve de tüm bunlara uygun davranıyorsak, bu, kesinlikle yöneticilerimize olan sevgimizden değil, ama yalnızca militan proletaryanın çıkarları lehine olduğu içindir. Ve alman sosyal-demokrasisi, bu noktada **diğer ülkelerin sosyalist partileriyle hemfikirdir**. Yönetici sınıfların devlet adamları, bu tutumumuz sayesinde şu ana kadar proletaryanın üstüne çullanamadılar.» K. Kautski, *Neue Zeit*'in 12. kuruluş yıldönümü münasebetiyle 1893'te yayımlanmış bir metne göndermede bulunarak "İktidarın Yolu"nda kendisi tarafından aktarılan bir bölüm.

Görüldüğü gibi burada söz konusu olan, çok daha sonra burjuvazinin bir kesimini eşitliğin düşmanı gibi gösteren ve proletaryayı burjuva eşitliğin yani kendi sınıf düşmanın eşitliğinin savunucusu olmaya çağıran burjuva anti-faşizminin gerçekleştireceği tersine çevirmenin aynısıdır.

Bu metninde Kautski, geleneksel reformculuğa katılır ve tüm devrimci hareketlere, daha genel olarak bütün devrimci azınlıklara açıkça karşı çıkar. Söz konusu devrimci azınlıklar, Kautski tarafından, tastamam polisin ve kamuoyunun yaptığı gibi, "anarşistler" olarak değerlendirilecektir (1917'de burjuva sosyalizmi tarafından Lenin'e de bu aynı nitelemenin ["suçlamanın"] yapıştırıldığını hatırlatmak yararlı olacaktır)...

«Paris Komünü, daha önce de söylediğimiz gibi, proletaryanın son büyük yenilgisini oluşturur. O zamandan beri işçi sınıfı, betimlediğimiz yöntemi izleyerek hemen hemen bütün ülkelerde sürekli ilerlemeler gerçekleştirdi. (...) İşçi hareketi, 1871'den bu yana sadece birkaç durumda kayda değer başarısızlıklardan zarar gördü. Ve her seferinde [başarısızlığa yol açan] yanlışlığa, bugün kullanımı artık anarşist diye adlandırılan araçlardan yaralanan ve her hâlükârda bugünkü anarşistlerin çok büyük çoğunluğu tarafından övülen "somut propaganda" taktiğine uygun davranan bazı kişilerin müdahaleleri neden olmuştu. Anarşistlerin Enternasyonal'de ve 1873 ispanyol ayaklanmasında neden oldukları zararları anımsayalım. Bu ayaklanmadan beş yıl sonra, Hödel ve Nobiling saldırılarının kışkırttığı genel bir öfke tepkisi görülmüştü; Bismarck, bu saldırılar olmaksızın sosyalistlere karşı yasayı zor onaylatırdı. (...) Daha sonra Avusturya'da, sosyalist hareketin güçlü enerjisinin yetkililer tarafından değil de şu anarşistlerin marifetini sosyalistlerden bilen halkın genel öfkesi tarafından kırıldığı Avusturya'da olan da buydu. Bir diğer başarısızlık da 1886'da Amerika'da vuku buldu. Bu ülkedeki işçi hareketi o zamanlar güçlü ve hızlı bir atılım içindeydi. (...) Bu dönemde Şikago'da polis ve işçiler arasında cereyan eden çok sayıdaki çatışmalardan biri sırasında şu ünlü bomba atılmıştı. Bu saldırının failinin kim olduğu hâlâ bilinmiyor. Bu olay yüzünden 11 Aralık'ta asılan anarşistler ve onların uzun yıllar hapse mahkûm edilen yoldaşları, adli bir kıyımın kurbanları oldular. Ama bu eylem, anarşistler tarafından her zaman övülmüş olan taktiğe uygundu ve bu nedenle amerikalı burjuvazinin öfkesini ipinden boşandırmış, işçilerin saflarında karışıklıklar yaratmış ve de kendilerini anarşistlerden bir

türlü ayırt edememiş ya da bunu becerememiş sosyalistleri gözden düşürmüştü.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

Devrimin cazibesine kapılmış proleter yığınların karşısına Kautski'nin “anarşizm” dediğiyle çıkma durumunda kalan sol sosyal-demokrasi, her zaman bu hareketi siyasete doğru çevirmeye ve devletsel çözüm seçeneği için güvenlerini kazanmaya, bunu yapabilmek amacıyla da, tamamen akla uygun biçimde gerekli olduğunu anlayıp dilini radikalleştirmeye çalıştı. Bernstein'la olan karşıtlık, bu noktada tam *gibi görünüyordu*: Bernstein sosyal-demokrasiyi “bugün gerçekte ne olduğunu, yani toplumsal reformların bir partisi *olduğunu*” (bkz. Bernstein'la ilgili önceki bölüm) söylemeye çağırırken, Kautski'ye gelince, o da [parti içindeki] kendi denklerine, proleterlerin partiyi terk etmemeleri için “devrim”den *lâf etmenin* zorunlu olduğunu ve de daha iyi savunabilmek için daha fazla toplumsal barıştan söz edilmemesi gerektiğini açıklıyordu...

*«Kitleleri anarşizmin kucağına iten asıl iki neden, siyasî yaklaşımın olmayışı ve umutsuzluktur, özellikle de siyaset aracılığıyla durumlarında herhangi bir iyileşme elde etmenin görünüşteki olanaksızlığıdır. (...) Ne kadar “ılımlı” görünürsek, çabaları **uygar mücadele biçimlerinin yerine daha kaba ve sert biçimleri geçirmeye çalışan bir harekete böylece destek olarak, o ölçüde anarşistlerin ekmeğine yağ sürmüş oluruz. (...) Öyleyse günümüzde proleter yığınların daha önce açıklamış olduğumuz yöntemlerden isteyerek vazgeçmelerini belirleyebilecek ancak tek bir koşulun olduğunu, yani bu yığınların partimizin devrimci karakterine artık inanmamaları koşulu olduğunu söyleyebiliriz. **Toplumsal barış için aşırı sevgi göstererek, barışçıl gelişmeyi tehlikeye atmaktan başka bir şey yapmış olmayız. (...) Demem o ki, bugünkü durumun tehlikesi, olduğumuzdan daha “ılımlı” görünme riskini almamız olgusunda yatmaktadır.»** K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.***

Karşı-devrim için hangisi daha yaralı: samimi olan mı yoksa ikiyüzlü mü? Olup biteni olduğu gibi söyleyen mi ya da reformizmini “devrimci” bir nutuk altında gizleyen mi? Toplumsal barışçılığı savunmak için devrimden mi yoksa barıştan mı söz etmek daha iyidir? [O zamanlar] *sosyal-demokrasinin sinesindeki gerçek tartışma işte buydu.*

Biz proleterler için kesin olan, devrim karşısında *her zaman Bernstein'ların ve Kautski'lerin var olmuş oldukları, var oldukları ve de var olacaklarıdır.* Öte yandan içinde bulunulan dönem toplumsal barış dönemiye, Bernstein'lar harika biçimde iş görür; devrimci bir dönemde de, proletaryanın devrim için ihtiyaç duyduğu o çok önemli kopuşu engellemeyi, kösteklemeyi veya geciktirmeyi sadece Kautski'ler ya da daha radikal merkeziler (sözgelimi Almanya'daki R. Luxembourg gibi merkeziler) başarabilir.

1909'da devrim ve karşı-devrim hazırlanmaktadır. Marx'ın mirasçısı ve talancısı sıfatıyla Kautski, uluslararası “marksizm”in^{vi} asıl mimarı olduğu gibi, gelmiş geçmiş en büyük kuramcısı da olacaktır. Onun, yaklaşan çelişkileri tamamen öngörebilecek güçte olması şaşırtıcı değildir. Yine aynı kitapta, “İktidarın Yolu”nda şunları yazacaktı:

«Savaş tehditkâr biçimde yakınlaşıyor ve savaş, devrim demektir.»

Böylesi koşullarda geçmişte olduğundan daha fazla geçerli olan 1893 öğütleri, “marksist” sosyal-demokrat denklerine yönelik olarak atılmış uyarı çığlıklarıdır. Hatta sosyalistlerin daha önce sağa çark etmiş olmalarıyla kuramının doğrulanmış olduğunu bile iddia eder...

*«1893'teki makalenin söylediği budur. Yani gerçekleşmiş bir kehanet vardır bu makalede. 1893'te korktuğum, birkaç yıl sonra oldu: Fransa'da sosyalistlerin bir bölüngüsü, bir süre için iktidara katıldılar. **İşçi yığınlarında da sosyalist partinin devrimci ilkelerini inkâr ettiği gibi bir izlenim uyanmıştı**; partiye olan güvenlerini yitirdiler ve aralarından çoğu, anarşizmin şu en son türünün yani devrimci sendikacılığın tutsakları hâline geldiler. (...) Oysa sözünü ettiğimiz Fransız sosyalistleri arasında bu dalaverelelere en kesin biçimde karşı çıkmış olan*

devrimci marksistler de vardı. Hükümete katılma taraftarlığına karşı yürüttükleri savaş kadar bu türden sendikacılığa karşı da şiddetle savaşmışlar ve her ikisini de aynı derecede zararlı görüyorlardı.» K. Kautski, “İktidarın Yolu”, 1909.

* * *

Karşı-devrimden metin seçme işinin bu ilk bölümünü bu alıntıyla bitiriyoruz. Aktardığımız bu son parça, bir yandan – leninist efsanenin öne sürdüğü gibi asla bir dönek olmamış olan – Kautski’nin karşı-devrimci niteliğini ortaya koyarak, öte yandan sosyal-demokrasinin – bu partinin 1914’te “ihanel” etmiş olduğunu savlayan efsanenin tersine – örgütsel açıdan sürekli biçimde burjuva reform partisi olduğunu teyit ederek merkezçiliğin taktiğini harika biçimde ifade eden bir inci bize göre... ve bu, bazı üyelerinin devrimci nutuklar çekmelerine rağmen böyle.

Dergimizin bu sayısında [*Communisme*, № 40] yeterli yer olmaması nedeniyle klâsik reformizmin ve merkezçiliğin en önemli temsilcileri olmaları hasebiyle Bernstein ve Kautski’yi belirtmekle yetindik. Daha sonraki çalışmalarımızda 1914’te başlayan savaş ve devrim dalgasıyla birlikte Kautski’nin daha önce Bernstein tarafından tutulan konuma yerleştiğini ve bir süre sonra da lenincilik, lüksemburgculuk, devrimci sendikacılık, konseycilik türünden merkezçiliğin daha ince biçimlerinin geliştiğini göstereceğiz. Bu biçimler, devrimci şiddetin uygulanması için yaptıkları çağrılarla, hatta sık sık – ayaklanmayla birlikte ya da ayaklanma olmaksızın – şiddet eylemlerini üstlenmeleri ve yönetmeleriyle, burjuva demokrasinin eski biçimlerinin eleştirisiyle, parlâmentoculuğun, sendikalizmin vs. teşhiriyle ıralanırlar.^{vii} Ne var ki devletin yıkımı değil, ama onun *ele geçirilmesi* amacını koruyup sürdürürler yine de; devrimcileri ıralayan “devletin dışında ve ona karşı olma” yönergesine rağmen, devlet organları içinde çalışmaya karşı çıkmadıkları gibi, tersine, onların içinde çalışmaya çağırırlar devrimcileri. Böylelikle bilinen parlâmentoculuğu “*devrimci*” parlâmentoculuğa, eski sendikacılığı da “*devrimci*” sendikacılığa dönüştürüverirler (ve/veya işçi konseylerinin övgüsünü yaparlar... sanki bu biçim bir örgütlenme, devrimin özünü garanti edebilirlermişcesine). Merkezçiliğin bu daha ince tezahürleri, 1914 sonrasında – hâlâ “komünistler” diye adlandırılan – sosyal-demokrasinin sol kanadının rolünü, yani Kautski’nin 1914’e kadar oynadığı rolü üstlenecekler bu anlamda. Kısacası *proletaryanın devletten ve onun aygıtlarından kopuşunu engelleyen* [o dönemdeki] *en son savunma hattını oluştururlar*. Parlâmentarizm ve sendikalizm, her ne kadar “devrimci” sıfatları eklenmişse de, rollerini yerine getirebilecek tarzda sürdürülebildi ve de 1914–18 savaşı ertesinde Almanya’da bu işi eski parlâmentarizm ve sendikalizmden açıkça daha etkili biçimde yaptılar. Bu merkezci bölüngüler, yeni adlandırmalarına rağmen, böylelikle *karşı-devrimin* devamlılığını güvenceye aldılar.

Notlar:

ⁱ En yüce amaç (uzlaşma) adına “*Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri*” adlı kitabında (1899) aktaran Edouard Bernstein (bkz. “*Sosyal-demokrasinin görevleri ve olanaklar*” başlıklı bölümün “*Demokrasi ve sosyalizm*” alt bölümü).

ⁱⁱ Bu makale “*Communisme*”in 40. sayısından çevrilmiş ve bütün köşeli parantezler [] çeviriye aittir. (ç.n.)

ⁱⁱⁱ Bugün şu ya da bu ülkedeki temsilcilerinin Bernstein’ı ve Kautski’yi tanıyıp tanımamaları hiç fark etmez; proletarya dünyanın dört bir yanında aynı devrimci programa (aynı merkezileşmeye) yöneldiği ölçüde, mevcut düzenin savunucuları da aynı karşı-devrimci programa yönelirler... devrimin ve karşı-devrimin değişmezliği buradadır.

^{iv} O dönemdeki Kautski gibi merkezçilerden ya da Lenin ve Rosa Luxembourg gibi onlardan kısa bir sonra gelmiş olanlardan söz etmiyoruz yalnızca; bugün kendilerini sosyal-demokrasinin tek ve gerçek mirasçıları olanların hepsini kast ediyoruz aynı şekilde... CCI, Battaglia Comunista, CWO vs. “devrimci çevreler”e aidiyetlerini açıkça ilân eden ve de sosyal-demokrasinin burada Bernstein tarafından gösterilmiş olan gerçek özünü gizleme üzerinde temellenen, – sosyal-demokrasinin daha doğuşundan itibaren devrime karşı çıkmak

gibi bir işlevi olduğunu savunan bizlerin tersine – 1914’te ihanet etmiş bir sosyal-demokrasi efsanesinden yana olan solcuları da buluruz bu aynı sepette.

^v Artık başka hiçbir olasılığın kalmadığı bir anda yani dünya devriminin tam ortasında proletarya diktatörlüğü bir gerçeklik olarak sadece Rusya’da değil ama – kendi “vatan”ı, özellikle de sosyal-demokrasinin vatani – Almanya’da da kendini dayatacağı zaman, bütün iyi merkeziler gibi Kautski’nin de yapacağı, proletarya diktatörlüğünü alenen reddetmekti.

^{vi} “*Le Communiste*”in 27. sayısında, daha sonra “*Communisme*”in 30. ve 31. sayılarında yayımlanmış olan “*Siyasî İktisadın Eleştirisine Katkılarımız*”da tanımladığımız anlamda “marksizm”den söz etmekteyiz burada. Uluslararası ölçüdeki merkezî yayınlarmızın, yani çeşitli dillerdeki merkezî yayınlarmızın daha önce “*Le Communiste*” olan adını, benzeştirmek kaygısıyla 29. sayıdan itibaren “*Communisme*” olarak değiştirdiğimizi de bu vesileyle bir kez daha hatırlatırız.

^{vii} Bu merkezci akımların, siyasetten ve devletten kopmamış olduklarını köktenci bir lâfazanlık arkasında kötü bir biçimde gizleyen [gizlemeye çalışan] deşışkeleri de var kuşkusuz. “*İspanya’da Karşı-Devrim*” adlı kitabının 430. sayfasında *Bilan*’dan aktarılmış metinlere ilişkin bir notta Jean Barrot [Gilles Dauvé] tarafından çok doğru biçimde dile getirilmiş olan CCI’nin kısa bir eleştirisini burada verme isteğimize pek direnemedik doğrusu...

«*Lâkin bugünkü Courant Communiste International* [Uluslararası Komünist Akım: kısaca CCI], “*Teorik Dergi*”sinin 1. sayısında bu hatayı yineler... Komünist bir toplumun neyin üzerinde temelleneceğini görmeksizin toplumsal ilişkilerin dönüştürülmesini daha sonraya erteler ve de iktidarın bütün yozlaşmalarından, bütün “istismarların”dan kaçınmak maksadıyla ustaca düzenlenmiş tipik bir siyaset dengesi sistemiyle birlikte devlet-konseylar-partiden oluşan sacayaklı bir yapıya ihtiyaç duyar. [Bu sistemde] Parti konseylere kılavuzluk eder, ama kendini zorla dayatmaz; proleter devlet, diktatörlüğünü uygular, ama bunu konseylar adına ve onların denetimi altında yapar (parti yönetiminin denetimi altında değil); konseylere gelince, onlar da parti sayesinde karşı-devrimcilerin sultanı altına düşmekten ya da devletin merkezî faaliyeti sayesinde etkilerini yitirmekten kaçınmış olurlar. Söz konusu olan, güçler ayrılığına dayanan bir sistemdir... konseyların parlâmento rolünü oynadığı, devletin yürütmeyi oluşturduğu, partinin de proletaryayı hakiki görevine çağıran ilkelerin muhafızı olan manevî ve siyasî bir gücü teşkil ettiği bir sistem. Bu, her ne kadar yöneticileri tarafından kontrol altında tutuluyorsa da, ilk diktatör devlet olacaktır ve parti de, yöneten ama kendini zorla dayatmayan ilk parti olacaktır [CCI’ye göre]. Şayet komünizmin “anayasalcı” bir düşünceye ihtiyacı varsa, bunu CCI ile birilikte CCI’de bulmuş demektir.»